

Õiguskantsler

Mart Võrklaev
Rahandusministeerium
info@fin.ee

Teie 10.09.2023 nr 1.1-10.1/5751-1

Meie 05.10.2023 nr 18-2/231306/2305113

Arvamus hoiu-laenuühistu seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu kohta

Lugupeetud rahandusminister

Küsisite arvamust hoiu-laenuühistu seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu kohta. Tänan Teid.

Tõhus finantsjärelevalve ja finantsvaldkonna läbipaistvuse suurendamine võimaldavad vältida hoiu-laenuühistute kasutamist pettuste korraldamiseks. On hea ja vajalik, et Rahandusministeerium on selle teemaga tegelema asunud.

Laenude (sh tarbijakrediidi) valdkond peab olema kontrollitud ja inimeste usaldust tuleb kaitsta. Tõin oma 4. jaanuari 2023 kirjas välja aspektid, mis tuleks läbi mõelda, et plaanitavad muudatused oleksid proportsionaalsed ja põhiseaduspärased (põhiseaduse §-d 11, 31 ja 32).

On kiiduväärt, et eelnõus on varasemast paremini selgitatud Rahapesu Andmebüroo ja Finantsinspektsiooni kontrollipädevuse erinevust ja seda, miks ei ole olnud senine Rahapesu Andmebüroo järelevalve hoiu-laenuühistute üle piisavalt tõhus, et hoida ära suuri pettusi.

Kahjuks ei anna eelnõu jätkuvalt vastust järgmistele küsimustele:

- 1) Mis õigustab seda, et ka need hoiu-laenuühistud, kes on aastaid tegutsenud ja kellega ei ole olnud probleeme, peavad oma tegutsemise senisel kujul lõpetama? Ka eelnõu autorid ise mõnavad, et uutele nõuetele suudavad vastata üksnes kuni kolm hoiu-laenuühistut (seletuskirja lk 49).
- 2) Miks ei piisa valdkonna korrastamiseks nn teise etapi muudatustest? Miks on nn kolmanda etapi meede (ühistupangaks kujundamine, milleks on seletuskirja kohaselt võimalised 21-st hoiu-laenuühistust ainult kolm) vältimatult vajalik? Seletuskirja 124. leheküljel on sellele Kaubandus- ja Tööstuskoja küsimusele püütud vastata, kuid see vastus on üldsõnaline ega ole kuigi veenev.
- 3) Kas eelnõu koostades kaaluti ka 2020. aasta eelnõus pakutud lahenduste sobivust? Miks varasemas eelnõus pakutud lahendused ei sobi praegu?

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Täiendavalt märgime eelnõu osas veel järgmist:

Eelnõust ei saa välja lugeda selget seisukohta, kuidas vastab senine regulatsioon pangandusdirektiivile. Eelnõu põhjendustes (seletuskirja lk 7) on viidatud võimalikule vastuolule pangandusdirektiiviga, kuid selget seisukohta pole väljendatud. Seletuskirjas (leheküljed 67 ja 76) toodud selgitustes esitatud küsimustele pole samuti väljendatud ühemõttelist seisukohta, kas praegune olukord on direktiiviga kooskõlas või mitte.

On oluline vahe, kas muudatus on tehtud seetõttu, et on vaja parandada ära olukord, kus Eesti õigus on vastuolus Euroopa Liidu õigusega või on tehtud poliitiline valik direktiiviga lubatu raames. Esimesel juhul on muudatus rikkumismenetluse vältimiseks tõenäoliselt hädavajalik. Teisel juhul saab Riigikogu otsustada, kas seadusemuudatused on üldse vajalikud, sest eelnõu ajendiks on siseriiklik mure hoiu-laenuühistute tegevusega seoses mitte Euroopa Liidu õigus. See peab olema selge, enne kui Riigikogu hakkab seadust vastu võtma.

Kooskõlastustabelis on korduvalt viidatud, et kavandatakse veel muudatusi, kuid ei ole välja toodud, millised need muudatused on. Näiteks leheküljel 88 on märgitud: „Ühistupankadele kohaldatakse kogu krediidasutuste seadust nende erisustega, mis on ette nähtud ühistupanga tegevust reguleerivas peatükis. Samas mõõname, et teatud aspektid ühistupanga tegevuses vajavad täiendavat reguleerimist. Need lahendatakse tulevikus mõne teise krediidasutuste seadust muutva seaduseelnõuga.“

Täiendavale reguleerimisvajadusele on viidatud ka seletuskirja leheküljel 92. Kolmanda kooskõlastusringi tabelist võib aru saada, et osa muudatusi on ka sisse viidud. Kui soovitakse teha sedavõrd ulatuslikke ja põhimõttelisi muudatusi, tuleks need muudatused, mis on kindlasti vajalikud, kohe eelnõusse sisse viia.

Võimalik, et vastused toodud küsimustele on olemas, kuid kahjuks ei kajastu need seletuskirjas. See teeb eelnõu eesmärgipärasuse ja põhiseaduspärasuse hindamise keeruliseks.

Lõpetuseks tuleb öelda, et eelnõuga seotud kaasamisprotsess ei ole olnud turuosaliste suhtes aus ega läbipaistev. Eelnõust võib jääda mulje, et kaasamine on näilik, mitte sisuline. Kahjuks kinnitab seda kahtlust ka eelnõu edasine menetluskäik (seda on kirjeldatud seletuskirja 123. leheküljel).

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise